

Némethné Tóth Orsolya¹

Tanító szakos hallgatók pályakövetéses vizsgálata az ELTE SEK hallgatói körében

Kutatásunkban elsősorban arra a kérdésre keressük a választ, hogy végzettjeink milyen arányban tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Természetesen több, más témakört is érintünk a kérdőíves vizsgálat során. A kutatás módszere a társadalomtudományokból átvett módszer, a lekérdezés írásbeli formája, a kérdőíves módszer, online formában (nyílt és zárt kérdések, illetve a Likert-skála alkalmazása). Kérdőívünk kérdései, megállapításai a következő témakörök köré csoportosíthatók: általános kérdések, tanulmányokra vonatkozó kérdések (érettségi, egyéb képzés, főiskolai tanulmányok), esetleges külföldi tervek, elhelyezkedés, munka (fő, mellék-), kapcsolat az anyaintézménnyel, elégedettség mérése, a szakma presztízse. A válaszokból gyakoriságot számítunk.

1. A kutatás célja

Kutatásunk célja, hogy a tanító szakos hallgatók további, a főiskolai tanulmányok befejezése utáni életpályáját felderítsük. Ezen belül vizsgáltuk, hogy a hallgatók rendelkeztek-e nyelvvizsgálattal, ami a diplomának feltétele, valamint milyen a diplomájuk minősítése. A kutatás továbbá kiterjedt a hallgatók elhelyezkedési lehetőségeire, munkaköri beosztására és a diploma utáni továbbtanulási kedvre is.

2. A kutatás előzményei

A Bolognai rendszer bevezetése – 2006 – előtt intézményünk tanító szakán átlagosan 70-80 fős évfolyamok tanultak a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjában. Mára azonban évfolyamonként 15–20 fős hallgatói létszámmal rendelkezünk (Nyme NEPTUN Egységes Tanulmányi Rendszer). Az utóbbi két tanévben ugyan csekély hallgatói létszámemelkedés tapasztalható, és levelezős évfolyamokat is tudtunk indítani. Végzett hallgatóink az utóbbi években nagyobb arányban tudtak elhelyezkedni a közoktatás területén, és ez felkeltette érdeklődésemet. Így folytattam Zsilinszki Noémi tanító szakos hallgató és jómagam 2012-es kutatását (Némethné Tóth–Zsilinszki, 2014).

¹ főiskolai docens, ELTE PPK Sporttudományi Intézet Szombathely; nemethne.toth.orsolya@ppk.elte.hu

A KLIK Szombathelyi Tankerületi Igazgatóságán érdeklődtem, ahol megtudtam, hogy a tanítók átlagéletkora Vas megyében 46–49 év között mozog (négy tankerület), illetve a várható nyugdíjazások öt éven belül: 85 fő a 463-ból. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy a tanító szakma a jelenlegi, tanévente végzett 12–15 fő hallgató mellett hiányszakma lehet Vas megyében. Mindezt megerősítette Szombathely MJV önkormányzati pályázata, a „Szombathely visszavár”, mely ösztönözni próbálja a helyi fiatalokat, hogy valamely, Vas megyében hiányszakmának minősülő területen tanuljanak tovább. Ezen területek: tanító, óvodapedagógus, nemzetiségi óvodapedagógus, felnőtt és gyermek házi orvos, gépészmérnök, villamosmérnök².

A kutatás jogszabályi hátterét a 2005. évi CXXXIX. Törvény a felsőoktatásról, Adatkezelés a felsőoktatási intézményekben, a felsőoktatás információs rendszere 34.§ (6) bekezdése adja, mely szerint „a felsőoktatási intézmények – önkéntes adatszolgáltatás alapján – ellátják a pályakövetés feladatait, amelynek keretében figyelemmel kísérik azoknak a munkaerőpiaci helyzetét, akik náluk szereztek bizonyítványt, oklevelet”³. Korábban, az ELTÉ-hez való csatlakozást megelőző időszakból létezik az ún. Diplomás Pályakövető Rendszer, melyet a Nyugat-magyarországi Egyetemen is elvégeztek. A Nyugat-magyarországi Egyetem az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programjában támogatást nyert végzett hallgatóink pályakövetés vizsgálatának elvégzéséhez. A kutatás jelenleg is tart, egyetemi szinten, a részeredményekről készült kutatási beszámolók olvashatók az intézmény honlapján. A Diplomás Pályakövető Rendszer átfogó képet ad, karonkénti lebontásban. A kapott eredmények azonban nem mutatják ki a szakonkénti eltéréseket, jellegzetességeket. Mivel a kutatásban részt vett hallgatók csupán 25%- a végzett a pedagógusképzés területén, úgy gondoltuk, létjogosultsága van egy újabb, csak tanító szakos hallgatók körében elvégzett vizsgálatnak (Kulcsár és mtsai, 2011).

Az Educatio Nonprofit Kft. kutatása arra a megállapításra jutott, hogy a munkaerőpiac nagyjából úgy kezeli az alapképzés diplomásait, mint a korábbi főiskolai oklevéllel rendelkező pályakezdeket. A fizetésük és az elégedettség a munkájukkal mégis valamivel alacsonyabb az átlagnál – a kutatók szerint talán azért is –, mivel „a munkáltatók még nem ismerik az új képzésben rejlő lehetőségeket és tartalmat” (Sz.n., 2011b). Az alapszakon végzettek közül mindenesetre jóval többen folytatják az iskolapadban, például valamely mesterképzésen, mint

² „Szombathely visszavár” – Felsőoktatási tanulmányi ösztöndíj (2013) [online] <http://www.szombathely.hu/ugyintezes/e-ugyintezes/ugytipusok/szombathely-visszavar-felsooktatasi-tanulmányi-osztondij.2422/> [letöltve 2013. 11.04.]

³ 2005. évi CXXXIX. Törvény a felsőoktatásról [online] http://www.nefmi.gov.hu/letolt/felsoo/ftv_20051129.pdf [2013. 11. 02.]

a volt főiskolások. Míg a korábbi felsőoktatási rendszerben a tanulók 26–27 százaléka, a bachelor diplomával rendelkezőknek csaknem a fele (44 százaléka) kezd újabb tanulmányokba diplomszerzés után, és 29 százalékuk nem dolgozik tanulmányai mellett (Sz.n., 2011a).

Az Educatio Nonprofit Kft. 2011-ben végzett egy nagyobb méretű kutatást, melyben 31 felsőoktatási intézmény 2008-ban, illetve 2010-ben végzett frissdiplomásairól gyűjtött adatokat (Garai–Veroszta, 2011). Ebben a kutatásban kitértek arra is, hogy mennyire illeszkedik a tanulmányok szakterületéhez a végzett munka. A végzetek 21%-nál találkozhatunk úgynevezett „pályaelhagyással”, vagyis azzal a jelenséggel, amikor a végzett munka egyáltalán nem kapcsolódik a tanulmányok szakterületéhez. A válaszadók 62%-a saját, illetve ahhoz kapcsolódó szakterületen tudott elhelyezkedni, 17%-uk teljes mértékig a saját tanulmányaihoz kapcsolódó szakterületen. Az magyarországi Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretein belül az Educatio Nonprofit Kft. 2012 tavaszán 32 felsőoktatási intézményben gyűjtött adatokat a végzett diákokról (Sz.n., 2013). Az adatgyűjtés az egy és három éve diplomázottak mellett kibővült az öt éve végzettekkel is. A kutatásban részt vevő intézmények a 2007-ben, 2009-ben, és 2011-ben abszolutóriumot szerzett végzettjeik teljes körét keresték meg online kérdőívek segítségével. A kutatásban kitértek arra, hogy közvetlenül az abszolutórium után átvették-e a végzetek a diplomát. Ezt az információt a képzési területekre bontották le. A pedagógusképzésben 31% volt az abszolutórium után nem diplomázottak aránya. Ezt közel 90%-ban a nyelvvizsga hiánya okozza. Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázottak 36%-a a diplomája nélkül is kilépett a munkaerőpiacra, és 45%-a már eleve foglalkoztatott volt. A diplomaszerzés elhalasztásának munkaerőpiaci következményei a pedagóguspályán lévőknek az átlagosnál nagyobb arányban okozott gondot. A pedagóguspályán a válaszadók csupán 23%-a vallotta azt, hogy nem érezte a diploma hiányának hátrányát.

A kutatásból kiderült, hogy a munkaerőpiac „fogadókészsége” a diplomával nem rendelkező végzetek iránt az évek elteltével csökkent, vagyis egyre nagyobb probléma, ha az abszolutórium után kitolódik a diploma megszerzése. Az abszolutórium után munkába lépők között 23%-nál beszélhetünk úgynevezett pályaelhagyásról, vagyis arról a jelenségről, hogy a végzetek munkája egyáltalán nem kapcsolódik a tanulmányaik szakterületéhez. 26%-uk teljes mértékben a saját szakterületén tudott elhelyezkedni, már az első munkahelyen, és 51%-uk a saját, és ahhoz kapcsolódó szakterületen. Ezek az arányok nagyjából elmondhatók a kutatás időpontjában végzett munkánál is, vagyis arról a munkáról, ami már nem feltétlenül az első munkahely. A pályaelhagyók aránya 22%, vagyis csak 1%-kal lett kevesebb, mint az első

munkahely betöltésénél. A kizárólag saját szakterületükön dolgozók aránya 17%, ami 9%-kal csökkent, s azok aránya, akik a saját, és ahhoz kapcsolódó szakterületen dolgoznak 61%, vagyis az ő arányuk nőtt 10%-kal.

Összességében elmondhatjuk, hogy a pályaelhagyók és azok aránya, akik munkája részben vagy teljesen kapcsolódik a tanulmányaik szakterületéhez, az első munkahely vagy a kutatáskor meglévő munka végzésekor szinte nem változott.

A kormány 2015-ben létrehozta az ún. „Diplomamentő programot”, melynek keretei között ingyenesen lehet felkészülni a diploma kézhezvételéhez szükséges középfokú nyelvvizsgára. Ha a vizsga sikertelen, a képzési díj felét vissza kell fizetni (Sz.n., 2015).

A kutatás hipotézisei

- (1) H1: Feltételezzük, hogy végzett hallgatóink nagyobb arányban tudnak elhelyezkedni, mint a korábbi években.
- (2) H2: Feltételezzük, hogy végzett hallgatóink nagyobb arányban kapják kézhez diplomájukat a végzést követően, mint a 2012-es kutatás végzettjei (nyelvvizsga megléte).

3. Anyag és módszer

3.1. Alkalmazott kutatási módszerek

A társadalomtudományokból átvett módszer, a lekérdezés írásbeli formája, a kérdőíves módszer, online formában (nyílt és zárt kérdések, illetve a Likert-skála alkalmazása). Kérdőívünk kérdései, megállapításai a következő témakörök köré csoportosíthatók:

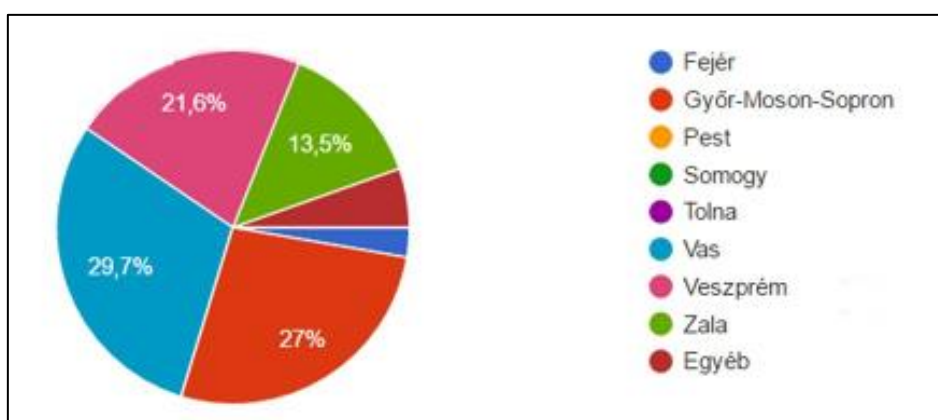
- általános kérdések (6 kérdés)
- tanulmányokra vonatkozó kérdések (érettségi, egyéb képzés, főiskolai tanulmányok) (17 kérdés)
- esetleges külföldi tervek (3 kérdés)
- elhelyezkedés, munka [(fő, mellék-) 19 kérdés]
- kapcsolat az anyaintézménnyel (4 kérdés)
- elégedettség mérése (11 kérdés)
- a szakma presztízse (2 kérdés).

3.2. A minta

A NymE SEK tanító szakán 2013–16 között 57 fő végzett a 4 tanév alatt, ebből 38 fő töltötte ki online kérdőívünket. Volt hallgatóinkat a Neptun tanulmányi rendszerben korábban, a beiratkozáskor rögzített elérhetőségeiken (e-mail cím) sikerült elérni.

4. Eredmények

A kérdőívet kitöltők 89%-a nő, 11%-a férfi, mindez jól tükrözi a tanító szak jellegzetességét: csoportonként egy, legfeljebb két férfi hallgatónk van.

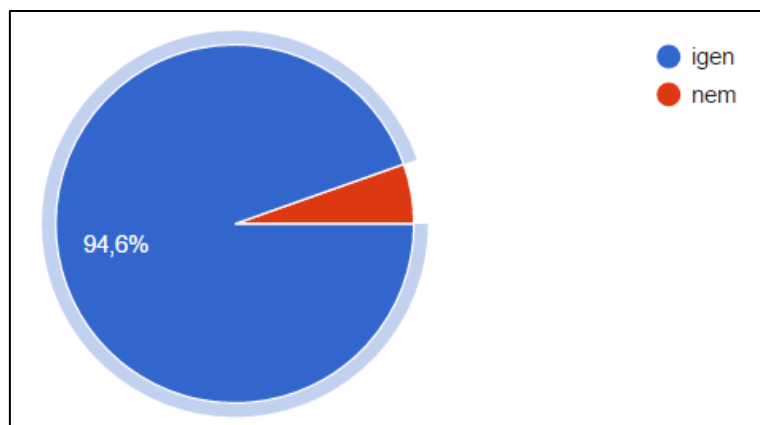

1. ábra. A válaszadók lakhely szerinti megoszlása

Az 1. ábrán a válaszadók lakhely szerinti megoszlása látható. Az eredmények megerősítették felvételi tapasztalatainkat, vagyis Egyetemünk fő beiskolázási területe Vas megye, Győr-Moson-Sopron megye, Veszprém és Zala megye.

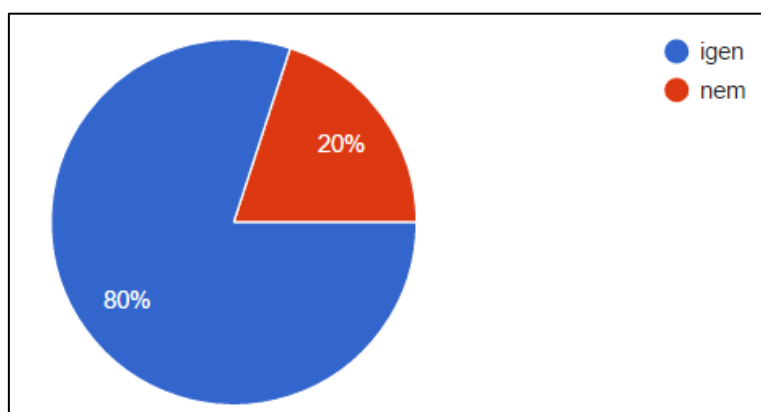
A diplomaminősítés kérdésre a válaszadók közel 65%-a válaszolta a *jeles* minősítést, 35% a *jót*. Általános tapasztalat a tanító szakon, hogy a hallgatók többsége szorgalmas, okos hallgató; aki nem kellő motivációval érkezik a szakra, az vagy felveszi a csoport tanulási stílusát, vagy szakelhagyó lesz.

A válaszadók közel 62%-a rendelkezett nyelvvizsgával, így megkaphatta diplomáját a sikeres záróvizsgája után.

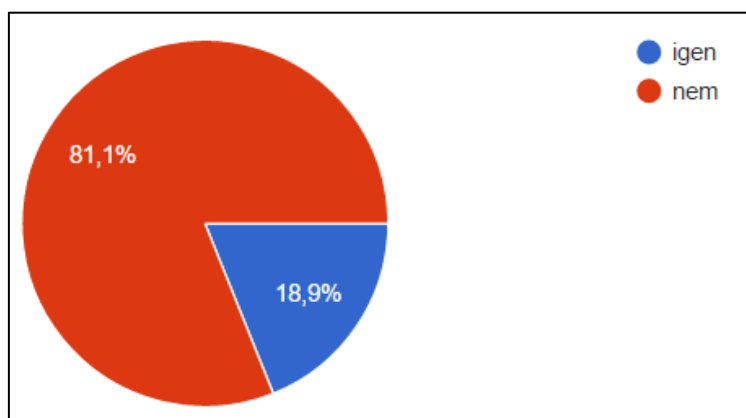
2. ábra. Állandó munkahely a végzés óta

Kutatásunk fő irányát, a munkaerőpiacon való elhelyezkedés eredményességét mutatja a 2. ábra, 95%-a válaszadóinknak talált állást a diploma megszerzése után, (36 fő), és közülük 29-en (80%) tanítóként tudtak elhelyezkedni (3. ábra).

3. ábra: Elhelyezkedés a tanult szakmában

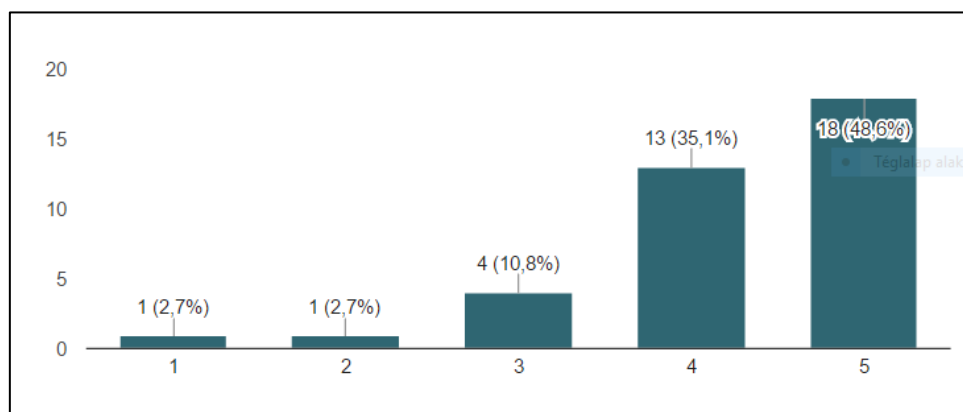
A frissdiplomás tanítók kicsivel több, mint fele rögtön osztályfőnök lehetett, napközis nevelőként kb. 45% kapott lehetőséget, 2 fő óraadó lett.

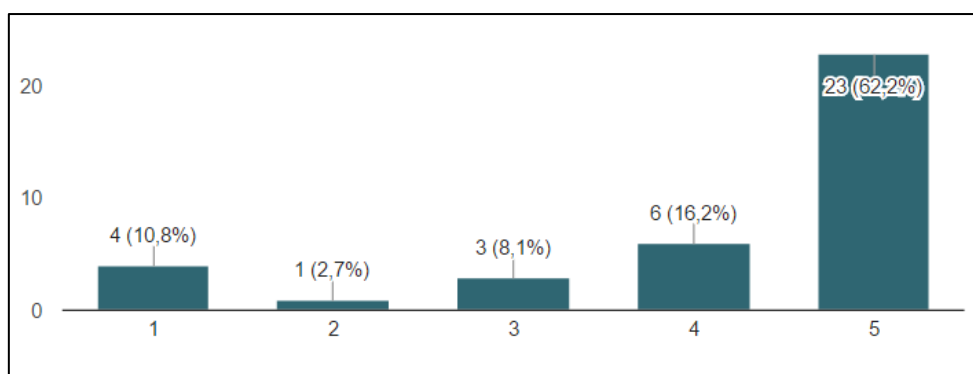
4. ábra. Továbbtanulás a végzés után

Napjaink egyik vezérelve, az élethosszig tanulás a tanító szakmát sem kerülte el, a végzés utáni években a friss diplomások 4/5-része továbbtanult, ezt mutatja a 4. ábra. A vizsgálat során kiderült, hogy közel 60% -uk mesterszakokon folytatta tanulmányait (pedagógia, illetve játék- és szabadidő-szervező szakon), hiszen a pedagógusi életpályamodellben való előlépés megköveteli az egyetemi végzettséget.

A 5. és a 6. ábrán az elégedettségvizsgálat két részeredményét mutatom be: végzett hallgatóink zöme ötössel „osztályozta” két tantárgy, a magyar nyelv és irodalom, illetve a testnevelés tantárgy-pedagógia órán tanultak gyakorlati hasznosíthatóságát. Mindez nagy örömmel tölt el, az eredmények mögött valószínűleg az állhat, hogy mindkét tárgy oktatója aktív, napi szintű kapcsolatban áll a közoktatás e szegmensével, és gyakorlati tapasztalatait is át tudja adni. (Jó pár évvel ezelőtt a tantárgy-pedagógiák oktatóinak órarendjében bent volt az ún. Iskolai gyakorlat, látogatniuk kellett a hallgatóik által tartott órákat. Ma ez nem így van, sajnós).

5. ábra. Elégedettség az anyanyelvi órán tanultak iskolai hasznosíthatóságáról

6. ábra. Elégedettség a testnevelésórán tanultak iskolai hasznosíthatóságáról

5. Hipotézisvizsgálat

- (1) Első hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy végzett hallgatóink nagyobb arányban tudnak elhelyezkedni, mint a korábbi években. Ez a feltételezés teljesülni látszik, hiszen a korábbi, 2012-ben lezárt kutatásban erre a kérdésre végzettjeink több mint fele (55%-a) válaszolta, hogy el tudott helyezkedni tanítóként. Fele-fele arányban osztálytanítóként, illetve napközis nevelőként találtak munkát. Jelen kutatásban ez az arány 80%, ami jelentős javulásnak mondható.
- (2) Második hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy végzett hallgatóink nagyobb arányban kapják kézhez diplomájukat a végzést követően, mint a 2012-es kutatás végzettjei (nyelvvizsga megléte). Ez a feltevés nem igazolódott be, a korábbi kutatás válaszadóinak 76%-a válaszolta, hogy a záróvizsga után kézhez kaphatta diplomáját, míg jelen kutatásunkban ez az arány 62 százalék.

6. Összegzés, ajánlás

Összegzésként megállapítható, hogy a vizsgált időszakban (2013–2016 között végzettek) nagyobb arányban tudtak elhelyezkedni a végzett hallgatók tanult szakmájukban. Örvendetes, hogy a hallgatók több mint fele rögtön osztályfőnökként kezdhette pedagógusi pályafutását. A nyelvvizsga hiánya ellenben továbbra is nagy probléma, a diplomát a záróvizsga fél évében megszerzők aránya csökkent a korábbi kutatás eredményéhez képest, ez további kérdéseket vet fel. A „Diplomamentő Program” hatékonysága megkérdőjelezhető, mint ahogy ezáltal az idegen nyelvi oktatás problémái is előtérbe kerülnek. A kutatás eredményei megerősítették eddigi tapasztalatainkat, miszerint a tanító szak leginkább a női hallgatók körében népszerű. Egyetemünk beiskolázási körzete a Közép- és Nyugat-dunántúli Régió. Praktizáló tanítóként a végzettek már meg tudják ítélni az egyetemen tanultak hasznosíthatóságát, a tanulmányban nem közölt területeken sajnos nem mutatkozott ilyen szép eredmény.

Ajánlom hasonló kutatás elvégzését más képzőintézményekben, illetve más képzési területeken is, hiszen így lehetséges hiteles tájékoztatást adni az adott szakra jelentkezők, illetve a képzésben levő hallgatók számára. A kedvező elhelyezkedési arány ösztönző jellegű lehet hallgatóinkra, nagyobb kedvvel állnak hozzá az „élethosszig tanuláshoz”, és készülnek fel a pedagógus életpályamodellben való előre haladásra.

BIBLIOGRÁFIA

- „Szombathely visszavár” – Felsőoktatási tanulmányi ösztöndíj (2013) [online] <http://www.szombathely.hu/ugyintezes/e-ugyintezes/ugytipusok/szombathely-visszavar-felsooktatasi-tanulmanyi-osztondij.2422/> [2013. 11.04.]
2005. évi CXXXIX. Törvény a felsőoktatásról [online] http://www.nefmi.gov.hu/letolt/felsoo/ftv_20051129.pdf [2013. 11. 02.]
- Garai, O. – Veroszta, Zs. (szerk.) (2011). *Frissdiplomások* [online] https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_kotet_frissdiplomasok2011/DPR_nyomdai.pdf [2017. 07. 23.]
- Kulcsár, L. és az Echo Innovációs Műhely (2011). *Szakmai beszámoló a 2011. évi tavaszi felmérésről a Nyugat – magyarországi Egyetemen*, A 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatók körében zajlott online kutatás eredményei. [online] http://tamop411.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/projektek/tamop411/DPR_modul/letoltesek/NyME_dpr2011tavasz_vegzettek.pdf [2013. 11.03.]
- Némethné Tóth, O.– Zsilinszki, N. (2014). Tanító szakos hallgatók pályakövetéses vizsgálata, in: Koós, I.– Molnár, B. (szerk.), *A tanítóképzés múltja, jelene III.*, (pp. 105–111). Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó
- Nyme NEPTUN Egységes Tanulmányi Rendszer
- Sz. n. (2015). *Így jelentkezhettek a márciusban induló ingyenes nyelvtanfolyamokra.* [online] http://eduline.hu/nyelvtanulas/2015/3/2/Igy_jelentkezhettek_a_marciusban_indulo_ing_A4YILO [2017. 06.09]
- Sz.n. (2011a). Mennyire nehéz diplomával állat találni? [online] http://eduline.hu/felsooktatas/2011/2/27/20110227_frissdiplomas_munkakereses_allas [2017. 06.09]
- Sz.n. (2011b). Mennyire sikeresek a „bolognasok” a munkaerőpiacon? [online] https://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/eredmenyek/diplomas_kutatas/mennyire_sikeresek_a_bolognasok [2017. 07. 23.]
- Sz.n. (2013) . Hallgatók 2012 – zárótanulmány [online] https://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/eredmenyek/hallgatoi_kutatas/hallgatok_2012_zarotanulmany [2017. 07. 23.]

NÉMETHNÉ TÓTH, ORSOLYA

CAREER TRACKING OF TEACHER TRAINING SPECIALIZATION STUDENTS OF ELTE SEK

Before the introduction of the Bologna Process (2006), there were classes of 70-80 students in teacher training specialization in the Savaria University Centre of the University of Western Hungary. However, the number of students per class dropped to 15-20 nowadays. In the last two academic years there was a slight increase in the number of students, correspondence trainings could be launched, too.

The aim of the research is to gain information about the positioning of our graduated students in the labour market. Naturally, other topics are involved in the questionnaire, too. The method of the research was online questionnaire, adopted from social sciences (opened and closed questions and the Likert-scale). The questionnaire is divided between the following topics: general questions, study-related questions (high school graduation, college studies, and other courses), foreign plans, employment (full-time, part-time) and relations with the institution, satisfaction and the prestige of the profession. We have calculate frequency from the answers.